

Kitap İncelemesi

Garrish, M., & Gylling, M. (2013). *EPUB 3 Best Practices*. O'Reilly Media, Inc.

Kitabın yazarlarından ilki olan Matt Garrish; CData kodlamanın sahibi ve EPUB düzenleme editörüdür. "What is Epub 3" kitabının yazarıdır. Ayrıca kitapların daha erişilebilir olabilmesi için CNIB ve DAISY (Digital Accessible Information SYstem) konsorsiyumlarında çalışmıştır. Kitabın ikinci yazarı olan Markus Gylling ise; DAISY konsorsiyumunda Teknolojiden sorumlu başkan (Chief Technology Officer - CTO) ve Uluslararası Dijital Basım Forumunda (International Digital Publishing Forum - IDPF) EPUB 3 çalışma grubunda görevi bulunmaktadır. 2011'de Epub 3 özelliklerinin geliştirilmesinde etkin rol almıştır. Yazarların her ikisi de; Epub 3 konusunda alanlarının en tanınan isimlerinden biridirler.

2013 yılında Matt Garrish ve Markus Gylling tarafından kaleme alınan "Epub 3 Best Practices" kitabı; Epub 3 formatı ve özelliklerini konunun uzmanları tarafından sunan bir eser özelliğindedir. Dijital içeriklerin Epub 3 özellikleriyle hazırlanması esnasında kullanılacak tüm özellikler hakkında detaylı bilgilerin bulunduğu bu kitap; dijital basım alanında kariyer yapmak isteyen veya öğrenme süreçlerinde dijital içeriklerin etkin şekilde kullanılmasını isteyen eğitmen ve öğrenenler için faydalı olacaktır. Kitabın asıl amaçları arasında; 2011 yılında Epub 2 sürümünün geliştirilmiş sürümü olan Epub 3 ile ortaya çıkan HTML5, CSS3, JavaScript, MathML ve SVG gibi özelliklerin desteklenmesine yönelik bazı pratik örnekler verilerek bu özelliklerin nasıl kullanılacağına belirtilmesi yer almaktadır.

"Epub 3 Best Practices" kitabı 11 bölümden oluşmaktadır. Bölümler aşağıdaki başlıklar altında sıralanmıştır.

1. Package Document and Metadata (Doküman Paketi ve Metadata)
2. Navigation (Navigasyon)
3. Content Documents (İçerik Dokümanları)
4. Font Embedding and Licensing (Font Gömme ve Lisanslama)
5. Multimedia
6. Media Overlays (Medya Yüklemeleri)
7. Interactivity (İnteraktiflik)
8. Global Language Support (Global Dil Desteği)
9. Accessibility (Erişilebilirlik)
10. Text-to-Speech (TTS) (Metinlerin Okunması)
11. Validation (Doğrulama)

Birinci bölüm; Epub 3.0 için doküman paketinin bileşenlerini ve metadata yapısını içermektedir. Metadata yapısına ve örneklerine değinilmiştir. Ayrıca metadataların eklenmesine yönelik farklı konu başlıklarıyla zengin örnekler incelenmiştir.

İkinci bölümde, e-kiptalara yönelik içindkiler tablosunun nasıl oluşturulduğu anlatılmıştır. Epub'ın farklı versiyonlarındaki görsellerle desteklenen içindkiler tablosu; gerektiğinde kodlarla da düzenlenebilecek şekilde örneklerle incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, Epub 3.0 ile birlikte gelen yeni özelliklerin nasıl kullanılacakları hakkında geniş bilgi ve örneklere yer verilmiş. Özellikle Epub 3.0 için en büyük değişim olan XHTML'in gereklilikleri, yenilikleri ve örnek kullanımları detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Son olarak, Mathml, SVG, Fixed Layout, Kapak Sayfası, CSS ve CSS3, Üst not ve dipnot ekleme hakkında örnekler mevcuttur.

Dördüncü bölümde; Kullanıcının beğendiği ve okurken tercih edebileceği fontları, kitabın içine gömebilmesini ve okuma anında istediği fontla okuma yapabilmesi için gerekli işlemleri örneklerle destekleyerek açıklamıştır. Ayrıca kullanılacak fontlar için lisans problemi yaşamamak adına açık fontların kullanılması tavsiye edilmektedir.

Beşinci bölümde; HTML5'in ortaya çıkmasıyla beraber, dijital ortamlarda rahtça kullanılabilen ses ve video dosyalarının, Epub içinde nasıl kullanılacağı ve muhtemel ekran görüntülerinin nasıl olacağı hakkında bilgiler içermektedir. Videolar için poster şeklindeki video özizleme resminin eklenmesi de ayrıca anlatılmıştır. Son olarak; video oynatma hakkında, CSS desteğiyle yapılabilecek bazı düzenlemeler örneklerle desteklenmiştir.

Altıncı bölümde; yeni bir teknoloji olan Media Overlays sayesinde senkronize edilmiş yazı ve sesler okuma sistemi tarafından beraber yürütülebilmektedir. Bu bölümde bu dokümanların nasıl oluşturulabileceği üzerinde durulmuştur.

Yedinci bölümde; kitapların interaktif olmasının neden talep edildiği, hangi yöntemler kullanılarak istenilen şekilde etkileşimli kitapların oluşturulabileceği üzerinde durulmaktadır. Son olarak HTML5 ile birlikte gelen etkileşimli içerikler için kullanılan CANVAS hakkında örnekler ve bilgiler de verilmiştir.

Sekizinci bölüm; daha önceki versiyonunda, bazı özel karakterler hakkında problem yaşan-

dığı için gerçek anlamda global yapıda olamayan Epub'ın, yeni versiyonuyla bu eksikliğini giderdiği belirtilmiştir. Özellikle dikey (Japonca) ve sağdan sola yazma (Arapça) ve okumaların desteklenmesi konusunu aşarak global bir yapıda bir standart olmaya başlamıştır.

Dokuzuncu bölüm; Epub hakkında kullanışlılık ve erişilebilirlik konusu üzerinde durulmaktadır. Bu konuda; daha önceki bölümlerde bahsedilen bazı özellikler hakkında farklı örneklerle erişilebilirlik konusunda yenilikler göz önüne alınmıştır.

Onuncu bölüm; kitapları okumak yerine, dinlemeyi tercih eden kişiler için daha önceki kitabın kendi kendini okuması konusundaki eksiklerin 3 yeni teknolojiyle giderildiği konusu üzerinde durulmuştur. Bunlar PLS, SSML ve CSS3 okumalarıdır. Bunlar hakkındaki örnek kullanımlara bu bölümde erişmek mümkündür.

On birinci bölüm; bitirmiş olduğunuz Epub formatındaki kitabınızı farklı yollarla nasıl doğrulayacağınız hakkında görsel örneklerle beraber açıklanmıştır. Ayrıca, doğrulama anında ortaya çıkan bazı hata örneklerinin ne anlama geldiği konusundan da bahsetmektedir.

Çalışma: yıllar süren konsorsiyum ve toplantılar sonucu elde edilen tecrübelerin ve ortaya çıkan Epub 3.0 versiyonu çerçevesinde yazılı hale gelmesinden oluşmuştur. Epub kitabının sahip olabileceği her türlü özelliğin öncelikle neden ihtiyaç haline geldiği, nasıl kullanılacağı ve zengin örnekleri kitap içinde geniş bir şekilde yer almaktadır. Epub 3.0 ile birlikte gelen tüm yeni özellikler ilk ağızdan net bir şekilde ifade edilmiştir. Ayrıca; yazarların kendi kitaplarını hazırlamaları esnasında veya hazırlamalarını teşvik etmek için, sade ve anlaşılır bir yol takip edilmiştir.

"Epub 3 Best Practices" kitabı; Epub 3'ün sahip olduğu özelliklerin kullanımını öğrenmek veya

ve özelliklerin örnek kullanımlarını görmek isteyen araştırmacılar için geniş bilgileri barındırmaktadır. Epub 2 sürümüne oranla Epub 3 sürümünde ortaya çıkan yeni özelliklerin ayrıntılı incelenmeleri sağlanmıştır. Özellikle; mobil cihazlarda içeriklerini geliştirmek isteyen veya hazır içeriklerine yeni özellikler katmak isteyen kurum ve eğiticilerin mutlaka sahip olmaları gereken bir eserdir. Son olarak; yazarlar süreç içerisinde edindikleri bilgileri kitapta paylaşmışlardır. Böylece, mobil cihazlarla beraber artan içerik üretimi konusundaki eksikliklerin giderilmesi konusunda büyük bir kilometre taşının aşıldığından bahsedilebilir.

Son olarak; kitaptan faydalanmak isteyenleri üç gruba ayıracak olursak bunlar; birinci grup EPUB 3.0 ile birlikte gelen özellikler hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler, ikinci grup Epub 3.0 hakkında bildiklerini pratiğe dönüştürmek isteyenler ve üçüncü grup olarak Epub 3.0 hakkında lisans, yazıların okunması ve daha birçok yenilikle daha önceki içeriklerini zenginleştirmek isteyenler olacaktır. Her üç grubunda isteklerine cevap verebilecek bir kitap olarak değerlendirilebilir.

Feyzi KAYSİ*

* feyzikaysi@gmail.com